

Yemenli Yazar Selvâ Yahyâ el-İryânî'nin “Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ” İsimli Hikâye Koleksiyonunun Edebi Yönden İncelenmesi*

Emre ÜŞENMEZ**

ÖZ

Bu makale Yemenli yazar Selvâ Yahyâ el-İryânî'nin “*Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ*” (*Lahzatu Şecen ve diğer öyküler*) isimli hikâye koleksiyonunu incelenmektedir. Türkiye’de Yemen edebiyatına dair yapılan çalışmaların az olması sebebiyle Yemen edebiyatından sadece bir hikâye koleksiyonu seçilmiştir. Selvâ Yahyâ’nın bu koleksiyonunun seçilmesinin; hikâyelerinde Yemen toplumunu dini, siyasi, iktisadi ve içtimai cihetlerden çok iyi yansıtabilmesi Yazmış olduğu bu hikâye koleksiyonunun içinde tam dokuz adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyelerin her birinde, bir veya birkaç mühim sorunu öne çıkararak anlatmaktadır. Hikâyelerinin tümünde cereyan eden sorunların asli kaynağını Yemen toplumunda vuku bulan ahlaki çöküntüler görmektedir. Bu sorunların çözümlerini bazen dolaylı yoldan anlatmakta bazen ise doğrudan hikâyelerinin içine serpiştirmektedir. Selvâ Yahyâ, kaleme aldığı hikâyelerde Son derece edebi bir dil kullanan yazar, betimlemelere de yer vermektedir. Hikâyelerinde ekseriyetle menfi hadiseler yer verdiği için umumiyetle eleştirel ve dramatik üslup kullanmaktadır. Makalede hikâyeler: konu, tema, dil, üslup, bakış açısı gibi muhtelif cihetlerden ele alınmaktadır. Arap edebiyatına öykünün girişi, Yemen’e intikali ve gelişiminden bahsedilmekte, Selvâ Yahyâ’nın hayatı ve edebi şahsiyeti, eserleri ve ödülleri Koleksiyonda konu, muhteva ve hikâye unsurları açısından öne çıkan birkaç hikâye mufassal; kalanlar ise muhtasar bir surette ele alınmaktadır. En nihayetinde, koleksiyonun değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Selvâ el-İryânî, Yemen Öyküsü, Lahzatu Şecen, İçtimai Sorunlar, Edebi Üslup*

* Makale Geliş Tarihi /Received: 30.05.2024 / Makale Kabul Tarihi /Accepted: 03.08.2024

**Arş. Gör. İstanbul Aydın Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü (emreusenmez@aydin.edu.tr).

Literary Review of The Story Collection Named “Lahzatu Shajan wa Qisas Ukhra” By Yemeni Author Salwa Yahya al-Eryani

ABSTRACT

This article is an attempt to examine the stories' collection “*Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ*” by the Yemeni writer Salwa Yahya al-Eryani. Due to the low number of studies on Yemeni literature in Turkey, a collection of stories from Yemeni literature has been selected. Selecting this collection by Salwa Yahya is due to the fact that she can reflect on Yemeni society very well from religious, political, economic and social aspects in her stories. There are exactly nine stories in this collection, in each one of them, Salwa sheds light on one or several important problems in Yemeni society. She considers moral depression as the main source of all problems in her stories. She suggests solutions to these problems, sometimes implicitly and sometimes explicitly throughout her stories. Salwa Yahya's language is fasih in the stories. The author, who uses highly literary language, also gives space to descriptions. Since she mostly includes negative events in her stories, she generally uses a critical and dramatic style. In the article, stories are discussed from various aspects such as topics, themes, language, style and points of view. The article discusses the introduction of the story to Arabic literature, its transfer to Yemen and its development, Salwa Yahya's life and educational background, her works and awards. In the collection, a few stories which stand out from the subject, content and story elements are discussed in details, the rest are discussed in summary. Finally, the general evaluation is done about the collection.

Keywords: *Yemen Story, Salwa al-Eryani, Lahzatu Secen, Literary Style, Social Problems.*

دراسة أدبية للمجموعة القصصية "لحظة شجن وقصص أخرى" للكاتبة

اليمنية سلوى يحيى الإرياني

الملخص

تتناول هذا الدراسة المجموعة القصصية المسماة "لحظة شجن وقصص أخرى" للكاتبة اليمنية سلوى يحيى الإرياني. ونظراً لندرة الدراسات حول الأدب اليمني في تركيا، تم اختيار هذه القصص، والسبب في ذلك؛ أنّ هذه القصص تعكس المجتمع اليمني من النواحي الدينية والسياسية والاقتصادية والاجتماعية، وفي كل منها تسلط الكاتبة الضوء على قضية مهمة أو أكثر.

وترى الكاتبة أنّ المصدر الرئيسي للمشاكل هو الانهيار الأخلاقي في المجتمع اليمني. كما كانت في بعض الأحيان تُقدّم حلولاً لها بشكل غير مباشر، وأحياناً بشكل مباشر. وفي كل ذلك تستخدم لغة أدبية راقية، فهي تعتمد على الوصف والتصوير إلى جانب أسلوبها النقدي والدرامي، كما تم مناقشة جوانب مختلفة في القصص مثل الموضوع واللغة والأسلوب والمنظور. كما تطرقت الدراسة أيضاً إلى تقديم لمحة عن حياة الكاتبة وشخصيتها الأدبية وأعمالها وجوائزها.

الكلمات المفتاحية: القصة اليمنية، سلوى الإرياني، لحظة شجن، المشاكل الاجتماعية.

GİRİŞ

Arap edebiyatına öykünün girişi, Arap ülkelerinin Batı ülkeleri ile münasebetleri neticesinde vuku bulmuştur¹. Modern öykü, Batı'da XVIII. yüzyılda roman türünden sıyrılarak başlı başına edebi bir tür haline gelmiştir. XVIII. yüzyılın sonunda Napolyon Bonapart'ın Mısır'ı işgali² ile başlayan Arap dünyasının, Batı dünyasıyla gayri ihtiyari yakınlaşması neticesinde Arap edipleri Batı edebi türlerini yakinen tanımaya başlamıştır. Napolyon, 1798 yılındaki Mısır işgalini halka olabildiğince zararsız ve sempatik gösterme gayesiyle birçok sahada mütehassısı olan bir heyet ve alet edevatla gelmiştir. Yanında uzman hekimler, mühendisler, subaylar, tarım uzmanları, su kanalı uzmanları, Fransız dil alimleri ve daha birçok sahada uzman olan insanlar bulunmaktadır. Bu heyetlerin yanı sıra; matbaanın Mısır'a getirilmesi ve orada hızlıca faaliyete geçirilip dergi, gazete ve kitap neşriyatına geçilmesi, Mısır'da ve buna binaen de Arap toplumunda edebi cihetten bir atılıma vesile olmuştur. Napolyon'un Mısır'ı işgalinin ardından birkaç sene sonra; Mısır'a vali olarak atanan Kavalalı Mehmet Ali Paşa ülkede iktisadi, içtimai, büyük atılımlar yapmıştır. Mısır'daki ayanlar sorununu çözmüş, Vahhabi isyanını³ bastırmıştır. Modernleşme maksadıyla Avrupa'ya özellikle de Fransa'ya başında Rıfa'i et-Tahtavi'nin⁴ olduğu öğrenci heyetleri göndermeye başlamıştır. Bu heyetleri göndermekten asıl maksat; sanayi, askeri, siyasi, tıp, iktisat ve eğitim sahasındaki ıslah faaliyetlerinde kâfi miktarda entelektüel bilgiye sahip olacak donanımlı şahsiyetler yetiştirmektir. Avrupa'ya giden Mısırlı ediplerin yabancı dile vakıf olanları roman ve hikâye türlerini asli dillerinden okumuş ve tercüme faaliyetlerine girişmişlerdir. Ardından yabancı dil bilmeyen edipler yapılan bu tercümeleri okuyup kendi toplumlarına münasip hale getirerek edebi eserler vermeye gayret etmişlerdir. İlk zamanlarda bazı edipler

¹ Ahmet Kazım Ürün, *Arap Edebiyatı Klasik-Modern* (Konya: Çizgi Kitabevi, 2023), 144-45.

² Ahmet Ahmet Şimşirgil, *Kayı VIII. Islahat, Darbe ve Devlet*, 8. bs (İstanbul: Timaş Yayınları, 2022), 221-24.

³ Ahmet Cevdet Paşa, *Tarih-i Cevdet*, c. 5, 2414-17.

⁴ Ahmet Kazım Ürün, *A.g.e.*, 146.

okudukları hikâyelerin muhtevasına dokunmayıp sadece isimleri kendi toplumunda yaygın olan isimler ile değiştirmişlerdir. Belli bir ivme yakaladıkları zaman, okudukları hikâyelerin benzerlerini yazmaya başlamışlardır. Ancak Avrupa devletlerinin tesirinden kurtulabilmek oldukça zordur çünkü Arap devletlerinin kahir ekseriyeti sömürge ülkeleri haline gelmiştir. Dolayısıyla; Batı tesirinde kalan Arap alemi hikâye türü özgünlüğüne geç kavuşmuştur. Sömürgeci devletlerin tasallutundan kurtulmaya başlayan Arap devletleri, zamanla taklitten uzaklaşıp öykü ve romanın mahiyetini idrak etmişler ve ortaya özgün eserler koyma başlamışlardır.

Klasik Arap edebiyatında bulunan ahbar⁵, kıssa ve makame⁶ türleri modern Arap edebiyatında öykünün gelişimi hususunda büyük bir rol oynamıştır. Lakin makame ve kıssalar muhtevaları itibariyle modern öyküyle pek bağdaşmamaktadır. Makame ve kıssalar ekseriyetle dini bir muhtevaya sahipken modern öyküde konu hayatın her sahasından olabilmektedir. Makame ve kıssalarda uhrevi bir mesaj ön planda olmakta ve o toplumun kültürü esas alınarak yazılmaktadır. Modern öyküde, yerine göre siyasi sıkıntılara değinilmekte; yerine göre de toplumun umumi sıkıntıları öne çıkarılarak bir mesaj verilmektedir. Aralarında her ne kadar farklar da olsa klasik dönemde yazılan o toplumun örf, adet, gelenek, görenek ve kültürü yine o toplumun içtimai hayatını yansıtmaları cihetinden pek kıymetli olmaktadır. Modern dönemde hikâye, yazıldığı toplumun hususiyetlerini taşımakla beraber; toplum psikolojisini de izhar etmektedir.

İşgal ve sömürge sebebiyle Batı kültürüne maruz kalan ve Batının edebi türleri ile yakınlaşan Arap toplumu, tercüme ve taklit vetiresi geçirmiştir⁷. Bu vetirede, Fransis Fethullah el-Merraş (1837-1873), Mustafa Lutfi el-Menfeluti (1876-1924), Cibran Halil Cibran (1883-1931), Muhammed Hüseyin Heykel (1888-1956) ve Halil Mutran (1872-1949) gibi edipler büyük rol oynamıştır. Bu vetirede, Arap ülkelerinde neşredilen

⁵ Ahmet Kazım Ürün, *Arap Edebiyatı Klasik-Modern*, 44.

⁶ Erol Ayyıldız, "TDV İslam Ansiklopedisi - Makame", (Ankara, 2003), 417-419.

⁷ Ahmet Kazım Ürün, *A.g.e.*, 177.

el-Ehram, *el-Cinan*, *el-Vekayi*, *el-Mısriyye* gibi birçok gazete ve dergiler Arap öyküsünün gelişiminde büyük rol oynamıştır.

Modern Arap edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişiminin merkezi olan Mısır'ı, diğer Arap ülkelerindeki edipler sıkı sıkı takip edip kendi ülkelerinde hamleler yapmaya başlamışlardır. Başta Yemen olmak üzere Kuzey Afrika ve körfez ülkeleri Mısır'da olan edebi hareketliliğe ayak uydurmaya çalışmışlardır.

Yemen'de öykücülük, kahir ekseriyetle siyasi ve içtimai mesajlar ihtiva etmektedir. Bunun sebebi ise İngiliz sömürge ve baskısının o toplumda ve ediplerinde meydana getirdiği derin tesirdir. Yemen öykücülüğü hem Batı ürünü öyküleri hem de Mısır eksenli yazılan öyküleri taklit etmek ile başlamıştır. Zamanla da muhteva ve şekil cihetinden kendi toplumlarını, siyasi ve içtimai meselelerini, örf, adet, gelenek ve göreneklerini aksettirebildikleri kendilerine özgü öyküler ortaya koymuşlardır. Yemenli öykü yazarlarının kaleme aldığı asli konular: aile, anavatanıdan göç ve sürgün, siyasi krizler, yaşanan hayal kırıklıkları ve aşktır.

Abbas Mahmud el-Akkad⁸ (1889-1964) gibi bazı Arap müellif ve ediplerinin, şiiri üstün ve öncelikli tutup öykü türünü daha aşağı görmeleri sebebiyle öykünün gelişiminin yavaşlığında menfi bir tesir vücuda getirmişlerdir. Tüm tenkit ve dar görüşlere rağmen Ahmed Hasan el-Berrak'ın neşrettiği *el-Hikmetü'l-Yemeniyye* isimli gazetesinde öyküler neşretmeye başlamıştır.

1 Selvâ el-İryânî'nin Hayatı ve Edebi Şahsiyeti

1.1 Hayatı

Selvâ Yahyâ el-İryânî, 1970 senesinde Mısır'ın Kahire şehrinde dünyaya gelmiştir. Babasının Avrupa'daki çeşitli ülkelerde büyükelçilik yapması sebebiyle ilkokul, ortaokul ve lise eğitimini Avrupa'da, o

⁸ Halit Zavalı, "Mahmud Abbas Akkad, Akkad öykü ve roman türünü biraz aşağı görüp tenkit etmiş olsa da kendisi bazı romanlar kaleme almıştır.(TDV İslam Ansiklopedisi 1989 2/267-269 İstanbul)".

dönemlerde Arap okulları bulunmamasında dolayı, Amerikan okullarında tamamlamıştır. Üniversite eğitime ise San'a Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne kayıt olarak ilk adımını atmış olup 1991 senesinde Yüksek Başarı belgesine nail olarak bölümünden mezun olmuştur. Diplomasını aldıktan sonra İngiliz ve Yemen okullarında öğretmen olarak, daha sonra ise İngiliz dili öğretiminde akademik direktör olarak çalışmıştır. Selvâ el-İryânî 2015 yılından beri Yemen'de neşredilen *Adengad* isimli gazetede köşe yazıları yazmaktadır.

1.2 Edebi Kişiliği

Selvâ Yahyâ el-İryânî'nin yazmaya merakı henüz küçük yaşlarda iken başlamıştır. İçinde kütüphane olan bir evde büyüyen çocuğun kitaplardan uzak kalmaması beklendik bir durumdur. Büyüdüğü ortamda ebeveynini sürekli olarak kitaplarla haşır neşir olarak gören Selvâ, bu amillerle kendisine kitap okuma alışkanlığı kazandırabilmiştir. Bir müddet sonra; acaba kendisi de okuduğu hikâyeye, roman gibi türleri kaleme alabilir mi diye düşünüp yazarlığa ilk adımını küçük denemelerle atmıştır.

Henüz öğrenciyken İngilizce ve Arapça olarak hikâyeler kaleme alıp denemeler yapmıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra, öğretmen olarak çalışsa da yazmaktan geri durmayıp bunu daha da ileriye taşımak istemiştir. Daha önce yazmış olduğu hikâyeler üzerine bazı kısa hikâyeler kaleme almıştır. Yazdığı bu hikâyeleri bazı yayınevlerine göndermiş ve güzel geri dönüşler almıştır. Yazıp yayınlamış olduğu bu ilk hikâyeler İngiliz dilinde olmuştur. Daha sonra anadili olan Arapçayla yazdığı hikâyeleri, koleksiyon olarak neşretmiştir.⁹

Selvâ Yahyâ, 1992 yılında San'a'da ilk hikâyeye koleksiyonunu neşretmeye muvaffak olmuştur. Bundan sonra ise günümüze kadar birkaç hikâyeye koleksiyonu daha kendisinden sadır olmuştur.

⁹ Selva Yahya'nın kendini tanıttığı roportaj. <https://www.raedat.com/raedat/ye/168.htm>

1.3 Eserleri

Selvâ Yahyâ, hikâyeler yazmaya başladığı zaman hem Arapça hem de İngilizce olarak yazmaya başlamıştır. Hatta, 1990 yılında İngilizce olarak birçok kısa hikâye neşretmiştir. Bunlardan en bilineni “*Waiting the Rong Anmy*” isimli hikâyesidir. Daha sonra hikâyelerini tamamen Arapça olarak yazmaya başlamış olup üç tane hikâye koleksiyonunu Arapça olarak neşretmiştir.

1992 yılında “*Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ*” isimli ilk hikâye koleksiyonunu,

2011 yılında da “*Gataratun min Zehat*” isimli ikinci hikâye koleksiyonunu,

2014 yılında ise “*Leallehu Hayr*” isimli üçüncü hikâye koleksiyonunu neşretmiştir.

1.4 Ödülleri

Selvâ Yahyâ, 1993 yılında Yemenli Yazarlar ve Edebiyatçılar Birliği tarafından “*Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ*” hikâye koleksiyonu ile yılın en iyi yazar ödülüne layık görülmüştür.

2 Selvâ Yahyâ'nın Hikâyeleri

Selvâ Yahyâ'nın üç tane neşredilmiş hikâye koleksiyonu vardır. Bu koleksiyonları yazarlık vetiresinde peyderpey yazarak neşretmektedir. Yazmış olduğu hikâyelerin ana kaynağı olarak, Yemen toplumunun içinde bulunduğu siyasi buhran neticesinde Yemen halkının halet-i ruhiyesine ışık tutmayı seçmektedir. Bu hikâyelerde, siyasi ve iktisadi hadiseler neticesinde fakirleşen Yemen halkında; ahlaki çöküntü, manevi ve siyasi buhranlar, yozlaşma, kadının toplumdaki kıymeti ve ona karşı umumi muamele, halktaki emniyet duygusunun yavaş yavaş kaybolması gibi konuları hikâyelerinde işlemektedir.

Neşredilmiş üç hikâye koleksiyonundan “*Lahzatu Şecen ve Kısas Uhrâ*” isimli hikâye koleksiyonunun incelenmesi, bu makalede ele alınmaktadır.

Bu koleksiyon, 1992 senesinde tamamlanmış olup tam dokuz hikâyeden teşekkül etmektedir.

2.1 *Buyûtun Bilâ Ebvâb* (Kapisız Evler)

Selvâ Yahyâ, bu hikâyeyi 1988 yılında kaleme almıştır. Hikâyeye koleksiyonunu ise ilk defa Yemen'in başkenti San'a'da 1992 senesinde Ulusal Kitabevi'nde neşretmiştir. On sayfadan oluşan "*Buyûtun Bilâ Ebvâb*" eseri, koleksiyonun yedinci hikâyesidir. Bu koleksiyon, 1993 senesinde Yemenli Yazarlar ve Edipler Birliği tarafından başkent San'a'da "Ecmel Mecmuâ Kısasiyye (En Güzel Hikâye Koleksiyonu) ödülüne nail olmuştur.

Hikâyenin ana teması mahrumiyettir. Hikâyenin başından sonuna kadar, toplumun yozlaşması ve ahlaki çöküşün eşiğine gelmesinin diğer insanların hayatına ne denli menfi surette tesir ettiği ve bu durumun insanları ne tür imkânlardan mahrum bıraktığı anlatılmaktadır. Hikâyenin kaleme alınışının perde arkasını teşkil eden bazı siyasi, içtimai ve dini sebepler mevcuttur. Yemen'in yaşadığı siyasi ve iktisadi buhranlar, toplumun yozlaşmasına yol açan gelişmelerin zuhur etmesine sebebiyet vermektedir. Ahlaki çözülme ve çöküntü, toplumda emniyet hissini süratle alaşağı etmektedir. Kadınlar ise bu menfi havadan en çok müteessir olan kesimdir. Hikâyede kadınların ve kızların ne gibi hak ve hürriyetlerden mahrum bırakıldıkları ve bu mahrumiyet sebebiyle nasıl bir halet-i ruhiyeye büründükleri anlatılmaktadır.

Hikâyede kahraman olarak gençlik çağlarında olan üç kız kardeş, evlerinde kaldıkları teyzeleri ve bir genç adam vardır. Bu üç kız kardeşin anneleri vefat etmiştir. Teyze ise, üç kızını da muayyen bir disiplin altında büyötmektedir. Onlara daima hiç kimseye güvenmemeleri gerektiğini, zamanın çok kötü olduğunu ve insanların gerçek yüzlerini göstermediklerini şiddetle anlatmaktadır. Teyze "*Bu ülkenin evleri artık kapisızdır! İnsanlar yarasalara dönüştüler resmen!*"¹⁰ cümlelerini de sık sık tekrarlamaktadır. Hususen, hiçbir erkeğe güvenmemeleri ve onlarla

¹⁰ Selva Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra* (Yemen: San'a Yerel Yayınevi, 1992), 69.

herhangi bir temasta bulunmamalarını tehditkâr bir üslupla ifade etmektedir. üç kız kardeşten en küçüğü, ablalarına nazaran biraz daha dik başlı olması sebebiyle teyzesinin sözlerini olduğu gibi kabul etmemektedir. Küçük kız, ablalarına: “Evet, teyzem haklı olabilir ancak söylediği gibi herkes kötü olmak mecburiyetinde değil. İyi insanlar az da olsa hala vardır!”¹¹ demekten kendini alıkoyamamaktadır. Kızlar, teyzelerine ne zaman hayatlarını idame ettirmeleri için yeni insanlara ihtiyaç duyduklarını söyleseler; teyzeleri, onlara bu lafların nereden çıktığını sorup asla böyle bir şeyin olmadığını söyler ve yaşadıkları devirde insanın evinden daha mutluluk ve emniyet hissi verecek bir yer olmadığını vurgulamaktadır. Küçük kız, bir gün adeti üzere pencereye çıkıp biraz şarkı mırıldanmaktadır. O esnada, yoldan geçen delikanlı güzel bir sesin şarkı mırıldandığını duyup sesin nereden geldiğini tespit etmeye çalışmıştır. Sesin sahibini yukarıda pencerede görmüştür ve gördüğü manzaranın güzelliği karşısında donup kalmıştır. Kendi kendine: “Aman Allah'ım bu ne güzellik böyle! Ay gibi parlıyor yüzü.” demiştir ve ardından, bir ağacın arkasına geçip kızı izlemeye başlamıştır. Genç kız, delikanlı tarafından izlendiğini fark edince biraz utanmış ve hemen içeriye girmiştir. Genç adamın da heyecanlandığına şahit olan kız, bu vaziyetten pek hayli keyif almıştır. Genç adam, birkaç zaman aynı saatlerde gelip pencereyi gözetlemeye başlamıştır. Genç kız da mu'tad olduğu üzere, aynı saatlerde pencereye çıkmaktadır. Delikanlı, genç kızın penceresini cepheden göre bir noktaya çadır kurmaya ve geceleri sevdası için çadırda kalmaya karar vermiştir. Bir gün, yine ay ışığı eşliğinde genç kızı izleyen delikanlı dayanamayıp onu ne kadar sevdiğini itiraf etmiştir. İki genç, hakiki manada birbirlerini sevmeye başlamışlardır. Delikanlı pek hevesli davranır ancak genç kız biraz mesafeli davranmaktadır. Sebebi ise teyzenin yıllardan beri kızların zihnine nakşettiği; insanların kötü oluşu, tehlikeli ve ahlaksız toplum tasavvurudur. Genç kız, bu delikanlının doğru kişi olduğuna inanmaktadır ancak teyzesinin her zaman şiddetle ifade ettiği sözleri zihninde şimşek gibi çakmaktadır. Teyzesi; insanların gerçek yüzlerini gizlediklerini, onlara asla güvenmemeleri gerektiğini ve onların

¹¹ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 70.

hakiki niyetlerini gizli tutup çirkin işler peşinde olduklarını ifade etmektedir. Genç kız, bir türlü kalben mutmain olamamaktadır. Hislerinin kendisini yanıltabileceğini ve insanların görüldüğünün aksine olabileceklerini, kötü emellerine kendisini alet edip kandırabileceklerini düşünüp endişeye gark olmaktadır. Teyzesi ile oturup sohbet ettiklerinde kızlar eskiden insanların nasıl olduklarına dair bir sual tevcih etmektedirler. Bu sual karşısında derin bir iç çeken teyze; insanların birbiriyle menfaatsiz selamlaştığını, birbirlerine gönül rahatlığıyla misafir olduklarını, şimdiki gibi asla menfaatleri istikametinde bir yol takip etmediklerini, heva ve heveslerinin peşinden koşmayıp mekarimu’l ahlak hedefiyle bir hayat idame ettirdiklerini anlatmaktadır. Teyze, iyi niyetiyle her ne kadar hakikati ve doğruyu haykırsa da bunu tatbik ederken sert bir surette yaptığının farkında olup kızları zaman zaman korkuttuğunu iyi bilmektedir. Bu sebeple, bir gün kızlara “*Beni seviyor musunuz?*”¹² diye sorar. İki abla da teyzelerini çok sevdiklerini söyler ve Allah’tan onun eksikliğini yaşatmamalarını niyaz ederler. Küçük kız cevap vermez. Teyze aynı suali bu sefer genç kızın şahsına tevcih eder. Aldığı cevap ise bu zamana kadar kızların terbiyesinde tatbik ettiği yol yordamın, nasıl bir neticeye müncer olduğunu gözleri önüne sermektedir. Genç kız: “*Eğer sevgi biri hakkında kötü bir şey dilememekse ben senin hakkında kötü bir şey dilemiyorum teyze.*”¹³ demiştir ve bu cevap teyzeyi derinden sarsmıştır. Teyze, kendisi hakkında iyi bir şey dileyip dilemediğini sorduğunda genç kız senelerin vermiş olduğu bıkkınlık ve bunalmışlık hissi ile “*Teyze, her gün seni görüyorum ve her gün şu koltuğu, şu saksıyı görüyorum. Eğer koltuğun bir ayağı kırılırsa çok üzülürüm saksıdaki çiçek solarsa ağlarım...*”¹⁴ demiştir. Bu cümlelerden bazı manaları idrak eden teyze, bir kısmını da manasız bulmuştur. Genç kızın psikolojisinin hiç iyi olmadığını gören teyze, üzerine gitmek istememektedir. Ablaları ise genç kızı, teyzelerine karşı sert ve keskin konuşmasından dolayı kınamıştır.

¹² Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra* 71.

¹³ A.g.e., 71.

¹⁴ A.g.e., 71.

Genç kız, karşısına tesadüfen çıkmış olan bu delikanlıyı ne zaman düşünse bir anda zihnine teyzesinin senelerdir kendilerine tembihlediği sözler gelip zihni bulanmaktadır. Tam güvenecekken vazgeçmekte, tam sevecekken nefret etmektedir. Halet-i ruhiyesi darmadağın olan genç kız, delikanlının ilanı aşkına müspet bir cevap verememektedir. Delikanlının da bu sevdayı zoraki bir surette idame ettirmeye daha fazla takati kalmamıştır. Bir gün, genç kıza bu sevdaya cüret edip edemeyeceğini sorar. Genç kız, uzun uzun tefekkür ettikten sonra: *"Bizim neslimiz böyle bir şeye cüret edemeyecek, bizden çok sonraki nesiller bizim hayal ettiğimiz aşkı yaşayacaklardır. Umut denilen şey gelecek neslin yakından tanıyacağı bir şey. Bizlerin değil. Keşke yanına inebilsem, sorunlarını dinleyebilsem ve mutlu bir şekilde yaşayabilsek ancak ben buna cesaret edemiyorum."*¹⁵ der. Fevkalade bir surette kararlı görünen kızın bu sözleri karşısında yıkılan delikanlı, elveda demekten başka bir söz bulamamıştır.

Birbirini seven iki genç, birbirlerinin gözlerine son defa bakarak son derece zalim buldukları dünyaya nefret ve hüznün bir arada olduğu bir gülücük atıp ebedi surette birbirlerine veda etmişlerdir.

Hikâyede tek zincirli olay örgüsü hâkimdir, muayyen bir zaman dilimi ve yer belirtilmeyip sadece hikâyenin baş kahramanının yaşadığı ev ve onun evinin bulunduğu sokak zikredilmiştir. Ana karakterlerin ismi de zikredilmeyip sadece teyze, delikanlı, küçük kız, büyük kız gibi ifadelerle karakterler anlatılmıştır. Yazar, zaman dilimi olarak ise umumiyetle hüznün temsil ettiği gece vaktini seçmiştir. Gecenin dinginliğinde, ana karakterleri tefekküre sevk etmiştir. Hikâye, bakış açısı olarak ilahi bakış açısıyla; anlatıcı türü olarak da yazar anlatıcı tarzıyla yazılmıştır. Dil olarak, son derece açık ve sade bir dil kullandığı görülmektedir. Fasih Arapça, hikâyenin başından sonuna kadar hâkim olan dildir. Yazar lehçeye ait kelimeler de katmamıştır. Hikâyede umumiyetle eleştirel ve dramatik üslup hâkimdir. Yazar hikâyesinde toplum eleştirisi yaparken eleştirilen toplumun sebebiyet verdiği hüznü de dramatik üslupla aksettirmektedir.

¹⁵ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 75.

2.2 *Mâ Hiye 'l-Bidâye?* (Başlangıcı Nedir?)

Selvâ Yahyâ, “*Mâ Hiye 'l-Bidâye?*” isimli hikâyesini 1990 yılında kaleme almıştır. Bu hikâye, altı sayfadan teşekkül etmektedir ve koleksiyonun dördüncü hikâyesidir.

Bu hikâyenin teması adaletsizliktir. Yazarın bu temayı işlemesinin perde arkasında, ülkesi Yemen’in siyasi karışıklıklara girmiş olması vardır. Siyasi istikrardan mahrum kalmış olan Yemen’de, içtimai nizam da bozulmuştur. Siyasi olgunluğunu kaybeden ülkede; içtimai, iktisadi ve ahlaki çöküşler zuhur etmektedir. Ülkeyi idare edenlerin sürekli değişmesi yahut değişmese de hür olamamaları sebebiyle, ülkeyi kalkındırmaktan çok uzaktadırlar. Bunun getirisi olan felaket de ülkedeki asayişin kaybedilmesidir. Ülkede cereyan eden bu düzensizliğin, adalet sahasına yansıyan kısmı ise hikâyenin konusu olmuştur.

Ülkesini ve memleketini çok seven bir adam; evini, yeşilliklerle kaplı bahçesini, geceleri ayı seyrettiği huzur veren balkonunu, sokaklarını, caddelerini, kuşların cıvıltısını ve memleketinde geçirdiği tatlı ve sakin günleri de çok sevmektedir. Yolda küçük bir kız çocuğu gördüğünde, hemen mazisini hatırlayıp ona güzelliklerle dolu geçmişinden bahsetmektedir. Küçüklüğünde kırlarda, bahçelerde, ağaç tepelerinde olduğunu ve güneş, gül ve hayvan resimleri çizip akranlarıyla çok mutlu vakitler geçirdiğini anlatmaktadır. Ne zaman küçük çocukla vedalaşıp ayrılrsa hemen gençlik yıllarını hatırlayıp Allah’a istiğfar etmektedir. Ancak artık memleketi hakkındaki kanaati hiç de müspet şeyler ihtiva etmemektedir. Adam “*Allah’ın sana verdiği nimetleri gizlemelisin çünkü bu devirde kardeşler seni boğazından parçalamak için yüksek kayalıkların üzerinde bekleyen birer kaplana dönüşmüşler.*”¹⁶ demektedir. Kendisinin bu hakikati ancak şehrini terk edince idrak edebildiğini ifade etmektedir. Geçmişinde aldığı onca yarayı neredeyse her gece rüyasında görmektedir. O acıları tekrar tekrar yaşamaktadır. Sıklıkla tekrar ettiği: “*İnsan yaşadığı acıları, acıları yaşatan memleketini ve insanlarını elbette unutacaktır.*”¹⁷

¹⁶ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 44.

¹⁷ A.g.e., 44.

cümlesi, umutla bağlandığı bir cümledir. Acaba hala memleketinin giriş çıkış kapıları kilitli midir, diye düşünmektedir. Baş kahramanın; o kapıların hala sadece menfaat sağlayacağı kişilere mi açılır düşüncesi, zihnini terk etmemektedir. Geçmişine dönüp sık sık bakan adam, acılarla beraber birçok da tatlı anılar hatırlamaktadır. Geçmişe duyduğu nefret bazen mazisine duyduğu muhabbete galip gelmektedir.

Adam, bir gece rüyasında kendisini bir gece vakti ışığı olmayan enteresan ve koyu bir denizin kıyısındaiken beyaz köpüklü dev dalgaların kendisine doğru geldiğini görmektedir. Anlık olarak kötü bir manzaranın ortasında kalmış olsa da mutlu hisseden adamın, birden halet-i ruhiyesi bozulmakta ve dev dalgaların kendisine ulaşmasından korkarak kaçmaya çalışmaktadır. Ancak korkudan dili tutulup dudağı kanamaya başlamaktadır. Kendi kendine denizin ona ne yaptığını sorgulayıp cevabını aramaya koyulan adamı, tam bu esnada yüzüne vuran güneş ışınları uykusundan uyandırmaktadır. Adam, uyanır uyanmaz gözlerini ovaladıktan sonra evinin bahçesine girmiş bir grup şapkalı ve takım elbiseli adamlar görmektedir. Bu adamların ellerinde kâğıt, kalem ve birbirinden farklı alet edevatlar olup; gözlerinde güneş gözlükleri, dudaklarında ise pipolar vardır. Adam ilk başta gözlerine inanmamaktadır ve uykudan yeni uyandığı için hayal gördüğüne inanmak istemiştir. Hemen evinden çıkıp bahçesine giden adam, onlara kim olduklarını ve kendi rızası olmaksızın arazisine neden girdiklerini sormaktadır. Umursamaz olan gruptan bazıları, ellerinde aletler ile araziye ölçmeye çalışmaktadır. Olanlara bir mana hamledemeyen adama küstah tavırlarla cevap veren grubun lideri: *"Bu araziye satın aldık. Burası kimsenin mülkü değildi."*¹⁸ diyerek hesaplamalar yapmaya devam etmektedir. Duydukları karşısında şaşkına dönen adam, karşı tarafın şaka yaptığını düşünmekte olup hayretini gizleyememektedir. Adam, arazinin kendisinin olduğuna adı gibi emindir ancak mülkiyetini ispat edecek evrakların bedelini ödemediği için o evraklara sahip değildir. Bağırarak: *"Burası benim arazim! Senelerdir burada ben yaşıyorum, bahçemde yetiştirdiğim mahsullerle hayatımı idame ediyorum. Asla toprağımdan*

¹⁸ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 45.

vazgeçmeyeceğim. İmkânsız!”¹⁹ demektir. Grubun lideri, kendilerinin imkânsız denen şeye inanmadıklarına dair cevap vermektedir. Gördüğü bu manzaranın kendisi için zerre kadar bir kıymetinin olmadığını ve o araziyi tamamen boşaltıp büyük büyük binalar dikeceğini, yardımcısına da dönüp kazı çalışmalarının yarın başlayacağını söylemektedir. Adam, önce çaresizlikten susup; ardından da asla diye haykırmaktadır. Arazisi olmadan hayatının devam etmesinin imkânsız olduğunu ve mazisi olmayanın, yarınlarının da olamayacağını haykırmaktadır. Grubun liderine kahrolmuş bir ifadeyle dönüp: “*Önünde bir sürü arazi varken neden bu araziyi seçtin?*”²⁰ şeklinde bir soru tevcih etmektedir. Grup lideri ise, annelerinin kendilerini böyle doğurduğunu pişkin bir surette ifade ettikten sonra; adam, onlara caniler diye bağırarak. Bu kahredici cevaplar karşısında: “*Bu üslup, bir uzlaşma üslubu değil!*”²¹ diye isyan etmektedir. Lider ise: “*Ne uzlaşması genç adam, bu arazi bizim!*” diye karşılık vermektedir. İçinde bulunduğu vaziyetin verdiği heyecan ile asla susmayacağını grubun yüzüne karşı haykırp kendilerine dava açıp hakkını arayacağını söylemektedir. Grubun lideri son derece küçümseyici tavırlarıyla; kendilerine karşı dava açmanın son derece komik ve asla fayda vermeyeceğini emin bir şekilde ifade ederek elinden geleni ardına koymaması gerektiğini belirtmektedir. Çaresizlik içinde kalması ve ona yardım edebilecek kimsenin olmaması sebebiyle kahr içinde kalan adamın yaşadığı bu hadiseler, onun aklını durma noktasına getirmiştir. Çareyi ise şu sözlerle bulmuştur: “*Canım memleketim sana veda edişim senden kaçmak içindi, şimdi seninle kavuşmam ise mecburiyetten ve çaresizlikten başka bir şey değildir.*”²² Adam, memleketine gidip bir avukat bulmakta ve ikisi beraber işin içinden nasıl çıkacaklarına dair istişare etmektedirler. Her şeyin aleyhine olması sebebiyle, gerekirse tezvirata ve yalana başvuracağını ifade etmektedir. Adam, neden her şeyin kendi başına geldiğini ve neden rüzgâr ve dalgalar sürekli kendisine karşı olduğunu sorgular bir edayla isyan etmektedir. Adamın, arazisini ve evini

¹⁹ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 45.

²⁰ A.g.e., 46.

²¹ A.g.e., 46.

²² A.g.e., 46.

satın aldığı iddia eden gruba dava açması sebebiyle düşmanları çoğalmaktadır. Bu grup, adamın geçmişini araştırıp onun hakkındaki sırlara vakıf olmaya çalışmaktadır. Memleketini terk ettiğini tespit ettiklerinde, adam hakkında efsaneler uydurup onu karalamaya çalışmaktadırlar. Onun azılı bir suçlu, kan döken bir zalim olduğunu her yerde yaymaktadırlar. Bu iftiralar, hissiyat olarak onu kainattaki en alçak insan mevkiine indirmiş ve bu sebeple halet-i ruhiyesi darmadağın olmuştur. Grubun aleyhine açmış olduğu davanın asli meselesi, gasp edilen araziye; kendi aleyhine atılan iftiralar yüzünden, arazisini unutup kendi canının derdine düşmektedir. Genç adam, kendini son derece çaresiz ve yaralı bir güvercin gibi hissetmektedir. Mahkemede, hâkimin yüzüne karşı; kendisi memleketinde bir ömür geçirdiğini ve onu memleket sevgisinin öldürdüğünü ifade eden cümleler sarf etmiş olsa da kendisinin aleyhtarı olan insanlar onu, memleketi ve vatandaşı rezil rüsva ettiğini ve hürriyet düşmanı bir memleket olduğunu ima etmekle itham edip hâkimi tesirleri altına almaya çalışmaktadırlar. Adam, hâkimin yüzüne tüm hakikatleri haykırmaya çalışsa da asla üstün gelememektedir. Hâkim, kendisine: "*Sen deniz gibi bir memleket istiyorsun. Güçlünün zayıfı yediği bir memleket.*"²³ diyerek adamı şaşkına çevirmektedir. Duyduklarına inanamayan adam: "*Tüm bunları ben mi söyledim? Ne zaman söyledim acaba?*" diyerek hâkime karşı hayretini ifade etmektedir. Hiçbir söze aldırış etmeyen hâkim, bir de adama: "*Sen bu memlekette fikir hürriyetinin olmadığını ima ediyorsun! Ve sen istiyorsun ki hudutsuz bir fikir hürriyeti olsun herkes her şeyi diyebilsin ve kardeşi kardeşe kırdıralım!*"²⁴ diyerek son büyük darbeyi indirmektedir. Adam, tüm bu töhmetler altında ezilip kalmaktadır ve hangi sözü sarf etse asla bir netice elde edemeyeceğini idrak edip manevi olarak çöküşün eşiğine gelmektedir. Hâkime dönüp: "*Siz istiyorsunuz ki vatandaş sizin duymak istemediğiniz hiçbir sözü sarf etmesin, size muhalefet etmesin. Zaten vatandaş sesi kayıt altına alınmış ve etrafı da sarsarlarla sarılmış.*"²⁵ diyerek cevap vermektedir. Genç adam, istikbalinin seyrini menfî surette değiştirmeye çalışanlara karşı

²³ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 47.

²⁴ A.g.e., 47.

²⁵ A.g.e., 47.

dönüp: “Ben şikayetimi Rabbime bildireceğim, kendimi müdafaa etmeye kalkmayacağım zira bu nizama karşı müdafaa pek çetin bir iştir. Sizler dilediğinizi yapın, ben işlediğim günahlardan dolayı Rabbimden mağfiret dileyeceğim. Ben bir faniyim, bu dünya ise geçici; tıpkı sizin yaptıklarınızın geçici olduğu gibi. Ben Baki olan Allah’ın rızasını istiyorum, fani olan bu cihanın rızasını değil. Umarım ki Rabbim tövbemi kabul eder.”²⁶ demektedir. Celse büyük bir kalabalık tarafından takip edilmektedir. Adam, bu sözleri herkese karşı cesurca sarf ettikten sonra; salonda bulununlar birbirlerine bakıp bu işte bir iş var amma diyerek fısıldaşmaya başlamışlardır. Genç adam, tam bir teslimiyet edasıyla dimdik dururken insanlar bir bir mahkeme salonundan koşar adımlarla çıkmaya başlamışlardır. Bu vaziyeti garipseyen adam ise en nihayetinde hâkimle salonda baş başa kalmıştır. Hâkim, adama dönüp: “Fanilikten çok söz ettin. Belli ki sen, yeryüzünde olanları yok etmeyi istemektesin. Merak etme, bomba bulunacak ve senin tüm planların akim bırakılacak.”²⁷ demektedir. Kendine hâkim olamayan adam, gülmeye ve ardından kendini durduramayarak salonun ortasında kahkaha tufanı koparmaya başlamaktadır. Çılgına dönen hâkim, avazı çıktığı kadar bağırarak: “Asın şunu!”²⁸ demektedir. Genç adam ise: “Asın beni, idam edin!”²⁹ diyerek cevap vermektedir. Genç adamın, hâkime son sözü ise: “Sana yalvarırım bu davanın aslı ne? Başlangıcı ne?”³⁰ sualini sormak olmuştur.

Hikâyede tek zincirli olay örgüsü hâkimdir. Muayyen bir zaman belirtilmeyip bazı arazi, ev ve mahkeme salonu gibi mekân isimleri zikredilmiştir. Başkahramanın memleketi ve çocuklarla karşılaştığı sokakların bahsi geçmektedir. Ana karakterin ismi belirtilmeyip kendisinden “adam” bazen de “genç adam” diye bahsedilmiştir. Yardımcı karakterler ise bir grup adam, grubun lideri, avukat ve hâkimdir. Zaman dilimi olarak ana karakter gündüzleri hayat mücadelesinde, geceleri ise başına gelen musibetlerin acısını yaşayıp tefekkür etmektedir. Hikâye

²⁶ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 48.

²⁷ A.g.e., 48.

²⁸ A.g.e., 48.

²⁹ A.g.e., 48.

³⁰ A.g.e., 48.

bakış açısı olarak ilahi bakış açısıyla; anlatıcı türü olarak da yazar anlatıcı tarzıyla yazılmıştır. Yazar; son derece fasih, net ve anlaşılır bir dil kullanmaktadır. Hikâyesinde, lehçeye veya lehçeye ait kelimelere yer vermemektedir. Yazar, hikâyede başından sonuna kadar eleştirel ve dramatik bir üslup kullanmaktadır. Adaletsizliğini vurguladığı memleketi ve ona hâkim olan nizamı son derece dramatize ederek eleştirel bir şekilde anlatıp tüm hissiyatı okura aksettirmeye çalışmaktadır.

2.3 Lahzatu Şecen (Keder Anları)

Yazar, bu hikâyeyi 1985 senesinde kaleme almıştır. Hikâyede karakterlerin ismi zikredilmemektedir. Ana karakterin bir kadın olduğu, metin içerisindeki zamirler vasıtasıyla anlaşılmaktadır. Hikâyenin teması keder ve ıstıraptır. Konusu ise ana karakterin yaşadığı hayatın düzelip güzelleşeceğine dair zerre kadar umudu kalmaması sebebiyle, her geçen gün yaşadığı derin üzüntülerdir. Daimî bir surette geçmişe olan hasret, mazinin tefekkürü esnasında kalbe giren geçici sürur ve mazide, istikbale yönelik kurulan hayallerin hatırlanması anındaki mutluluk hissi; tüm bunlar, ıstırap dolu hayatın bir anlık lezzetleridir. Ana karakter, maziyle içinde bulunduğu zamanı kıyaslayıp yaralarını derinleştirmektedir. Artık herkesin ve her şeyin değiştiğine kanidir. Ana karakter, eskiden insanların birbirlerine samimiyetle yaklaşıp dostluk, komşuluk, arkadaşlık ilişkileri gibi ilişkiler tesis etmekte olduklarını ifade ederek yaşadığı hayal kırıklığını izhar etmektedir. Kendisini, vatanında da olsa gurbette yaşayan kimsenin hissiyatına büründüğünü dile getirmektedir. İnsanların çok değiştiğini, artık onların tüm samimiyetlerini kaybettiğini, birçoklarının dünyevi maslahat ve menfaatlerin peşinde koşan düşük şahsiyetli insanlar olduğunu ifade etmektedir. Hikâyede, bidayetten nihayete; ana karakterin yaşadığı hüznün, keder, istikbale dair umutsuzluğu, insanların değişip kötü bir hale büründükleri hakikatini, dünyevi işlere kendilerini kaptırıp uhrevi işleri önemsemediklerini ve bu sebebe binaen, ahlaki esasları kolaylıkla çiğneyebildiklerini anlatmaktadır. Yazar bu hikâyede de tek zincirli olay örgüsünü hâkim kılmıştır. Zaman ve mekân isimleri pek zikredilmeyip "sokak, cadde, yol" gibi umumi mekân isimleri geçmektedir. Yazarın kullandığı dil, tamamen fasih bir dil olup oldukça açık ve anlaşılır bir

üstlupdur. Özellikle, betimleme yaparken daha ağdalı ve edebi bir dil kullanmayı tercih etmiştir.

2.4 La Ziltü Ezkur (Hala Söylüyorum)

Yazar, bu hikâyeyi 1990 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun ikinci hikâyesi olup sekiz sayfadan teşekkül etmektedir. Bu hikâyede de tek zincirli olay örgüsü hâkimdir. Karşılıklı diyalogların bol olduğu, zaman ve mekânın belirtilmediği ancak diyalogların bir evin içinde geçtiği görülmüştür. Ana karakterin ve yardımcı karakterlerin ismi zikredilmemiştir. Hikâyenin teması sevgiliden ayrılmanın verdiği ıstırap, hiç dinmeyen acıdır. Konusu ise birbirini seven iki gencin evlilik arifesindeyken hayalini kurdukları tüm güzelliklerin ansızın yerle bir edilmesidir. Evlilik arifesinde olan delikanlı, sevdiği kıza kavuşmaya yaklaştıkça heyecanını içinde tutamayıp haykırmaktadır. Sevdiği kızın nikah öncesi öldüğü anlaşılmaktadır. Sebebi beyan edilmese de birtakım işaretler vardır. Sevgilinin ölümü ardından kendisini eve hapseden delikanlı, daimî surette evde sevgilisini görüyormuşçasına onunla konuşmaktadır. Hikâyenin girişinde: “*Hiç kör olan biri aydınlığa aşık olur mu?*”³¹ diye kendi kendine sormaktadır. Ana karakter olan genç, sürekli sevdiği kıza ışığı açması gerektiğini söylemektedir. Bu sözlerdeki asli gaye, oda lambasının açılıp odanın aydınlatılması değil; bilakis, manevi olarak hayatının sevdiği kız tarafından aydınlatılmasıdır. Delikanlı odada sevgiliye hitap ederek dertlerini ve ondan istediği şeyleri söylemektedir. “*Beni özlemiyor musun sevgilim? Yalvarırım sana, aç şu ışığı güzel gözlerinle aydınlat yüreğimi. Ben sensiz karanlıklar içinde bir başıma kaldım bu dünyada, ne olur aç şu ışığı!*”³². Sevgili ise ona sürekli çok konuştuğunu her zaman böyle yaptığını artık bu konuyu açmaması gerektiğini söylemektedir ve ışığı aç lafına karşı hiçbir cevap vermemektedir. Delikanlı hüznü şarkılar dinleyerek acısına acı katmaktadır. Tek başına karanlığa karşı verdiği mücadelede galip gelemeyeceğini ifade etmektedir. Galip gelebilmek için ise kaybettiği sevgi dolu kalp ile o kalbi sevgiyle dolduran kaybettiği sevgilisine ihtiyaç

³¹ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 21.

³² A.g.e., 26.

duymaktadır. Delikanlı “*Para mıdır mutluluk getiren? Ey dünyanın sahte süsüne kanmış hakiki aşktan yoksun olan aciz kimseler! Para bir hiçtir, asıl olan sevenlerin birbirlerinin kalplerine hediye ettikleri o huzurdur.*”³³ diyerek tecrübe ve dünya görüşünü serdetmektedir.

Yazarın kullandığı dil fasihtir. Lehçe kelimeler katmaktan kaçınmaktadır. Üslubu ise oldukça açık ve anlaşılırdır. Yerine göre edebi ve ağdalı dil de kullanmıştır. İnsan psikolojisini ve hissiyatını ön plana çıkararak okuru empati yapmaya tevcih etmektedir. Duygusallığı yoğun bir hikâye olmuştur.

2.5 ed-Dayfe (Misafir)

Yazar bu hikâyeyi 1989 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun altıncı hikâyesi olup yedi sayfadan oluşmaktadır. Bu hikâyede de tek zincirli olay örgüsü hâkimdir. Teması çaresizlik ve hayatın yoruculuğudur.

Hikâyenin konusu ise genç bir annenin evinde tam olarak zikretmediği bazı sıkıntılar yaşamasıyla başlamaktadır. Kendince çareler arayan genç anne, kendisini müneccim olan bir kadının evinde bulmaktadır. Müneccim odasında iksirler ile ilgilenirken etrafı buhar basmaktadır. Bu manzara karşısında müteessir olan annenin aklından bir sürü fikir geçirmektedir. Çaresizliği sebebi ile orada bulunduğunu ifade edip hikâyesini müneccime uzun uzun anlatmaya başlamaktadır. Sıkıntısı “yavrum” diye zikrettiği oğluyla alakalıdır. Bir gün, evinden çıkıp döndüğünde evinde bir sürü örümcek ve bazı haşereler bulunduğunu da anlatmaktadır. Tüm hikâyesini anlatırken kendi hayatının hiç kolay olmadığını hep bir imtihana maruz kaldığını bir türlü rahata erişemediğini ifade etmektedir. Hayatın bizatihi kendisinden şikayetçi olan anne, müneccimden kendisine yardımcı olması için büyük bir gayret sarf etmektedir. Bir anda, müneccimin peçesi açılır ve müneccimin yüzü tıpkı kendi yüzü gibidir. Yaşı da kendi yaşıyla neredeyse aynı gibidir. Gözleri ve bakışları da kendisini andırmaktadır. Tüm bu manzara karşısında şaşkına dönen genç kadını orada bir düşünce alır. Kendisinin orada ne

³³ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 28.

işinin olduğunu tefekkür etmektedir. Kendisinin eve dönüp biricik oğluna sahip çıkması gerektiğini kendine hatırlatmaktadır. Hayatın mutlak surette mutlu mesut geçemeyeceğini ancak en iyi şekilde geçmesi için kararlı bir mücadele vermesi gerektiğini idrak etmektedir. Daha fazla orada misafir kalmak istemeyip yavrusuna dönmektedir.

Hikâyede zaman belirtilmemektedir. Mekân olarak ise münecimin evi ile genç annenin evi zikredilmektedir. Karakterler olarak da münecim, genç anne ve yavrum diye hitap ettiği oğlu geçmektedir. Yazar dil olarak fasih bir dil kullanmıştır. Üslubu ise umumiyetle açık ve anlaşılır ancak bazı noktalarda mana üzerine tefekküre sevk edici bir üslup kullanmaktadır. Her okurun başka bir mana çıkarabileceği ifadeler yer almaktadır.

2.6 el-Misbaha (Tesbih)

Yazar bu hikâyeyi 1991 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun beşinci hikâyesi olup beş sayfadan oluşmaktadır. Hikâyede tek zincirli olay öyküsü hâkimdir. Teması ise anneliktir.

Hikâyenin baş kahramanı olan anneanne bir gün evinde yemek hazırlarken evin zili çalmaktadır. Zar zor yerinden kalkıp kapıya gidene kadar zil defalarca çalmıştır. Kapıyı açmaya gidene kadar geçen müddette gençliğini hatırlayıp derin bir iç çekmektedir. Kapıyı açtığında karşısında kızını ve onun ardından torunları görüp sevinmektedir. Sessiz ev, torunların gelmesiyle bir anda şen şakrak olmuştur. Kızı ile torunları arasında bir münakaşaya şahit olan anneanne, bir anda kendini mazisinde bulmaktadır. Çocukluğunda, annesi ile arasında cereyan eden münakaşanın aynına şahit olmaktadır. Biraz daha tefekkür ettikten sonra bizatihi kendisinin de kızıyla bu münakaşayı kızı daha çocukken yaşadığını hatırlamaktadır. Anneanne, dönüp kızına: *“Kızım, ben küçükken anneme bir şey sormaya korkardım. Kendisi bana bazen sert cevaplar verir, yerine göre de sert muamelede bulunurdu. Bu yüzden kendime her zaman dedim ki: Ben büyüyünce annem gibi bir anne olmayacağım. Sonra, gençlik çağımda evlendim ve sen dünyaya geldin. Yavaş yavaş büyümeye başladın ve bazen benim sözümü dinlememeye*

başladın. Ben de bir anne olarak evladımın maslahatını düşünmek zorunda olduğum için senin bazı isteklerini yerine getirmeyip akim bıraktım zira bu yaptığım senin iyiliğin içindi. Bu yaptığımdan hiç memnun olmazdın ve benimle münakaşaya tutuşurdun; tıpkı şu anda kızının seninle münakaşa ettiği gibi. Diyeceğim o ki; kızı, insan unuttur ve o unuttukları bir gün hatırlanır. Hadiseler tekrar cereyan eder. Annelik kolay değildir, birçok noktadan düşünüp ona göre davranmalı bir anne.³⁴ diyerek zihnine hücum eden hatıralarını zikretmiştir. Kendisinin zihninde, annesi sert bir anne olarak canlanmaktadır. Bunun çok da doğru olmadığını hatırlatıp zamanın çocuklarının anlayışına ve idrak seviyelerine göre hareket edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Anneanne, son olarak: "Ey seneler! Ey geçen zaman! Bil ki, nesiller bir tespîh gibidir. Her tanesi diğer taneye benzer. Kim inanırdı ki kızımın bu çağda anne olup bana ve anneannesine benzeyeceğine! Kendi kızları da ona benzeyecektir."³⁵ Bu sözleri ifade ederek kendi mütalaasını beyan etmektedir.

Yazar hikâyede fasih bir dil kullanmıştır. Üslubu ise son derece açık ve nettir. Anneliği baz aldığı için tahlilci bir üslup da kullanmaktadır. Yeri geldiğinde eleştirel üslubu kullanarak toplum eleştirisi yapmaktadır.

2.7 Ente'l-Halâs (Sen Kurtuluşsun)

Yazar bu hikâyeyi 1989 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun üçüncü hikâyesi olup on sayfadan oluşmaktadır. Hikâyede tek zincirli olay örgüsü hâkimdir. Teması ise taassuptan kurtuluştur.

Yazar, kral ve kraliçenin hususi hizmetinde olduğu anlaşılan bir ailenin hikâyesini konu edinmiştir. Bu ailenin genç kızı, küçüklüğünden beri kendisine nakşedilen kraliyete bağlılık hisleri sebebiyle kral ve kraliçenin tahta geçiş yıldönümünü kutlamak üzere ailesiyle beraber hazırlıklara girişmektedir. Annesi, babası ve kız kardeşleri ile içten bir kutlama yapmak gayesiyle her türlü işin peşinde koşturmaktadırlar. Kızın abisi ise kendisine inşa ettiği fikir dünyası sebebiyle ne krala ne de kraliçeye zerre kadar muhabbet beslememektedir. Her fırsatta kız

³⁴ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 52.

³⁵ A.g.e., 54.

kardeşine: “Onlar birer put gibiler. Ne zaman, kim için bir şey yaptıklarını gördün? Yerlerinden dahi kılmıdamazlar. Yaptığınız şeyler resmen putçuluk! Kendinizi alçaltıp onları yüceltiyorsunuz, peki ne uğruna? Küçüklüğümüzden beri bizlere onların sözde kahramanlıkları hep anlatıldı. Varsa yoksa onlar ve onların büyüklüğü zikredildi. Tüm gücümüzü onlardan alıyormuşuz ve her şeyi o ikisine borçluymuşuz. Hadi oradan!”³⁶ diyerek kendi fikirlerini, kız kardeşine telkin etmeye çalışmaktadır. Kız kardeş, abisinin kendisine yaptığı son telkinlerden sonra kendisini biraz tefekküre sevk etmeye başlamıştır. Küçüklüğünden beri normal bir seviyede krala ve kraliçeye sevgi besleyen kız, abisinin telkinlerinden sonra kraliyete karşı fikirleri değişmeye başlamaktadır. Hala tam olarak kraliyete bağlılıktan kopmamış olan kız, abisini de evvelden gördüğü gibi kısmi olarak deli sıfatını ona yakıştırmaktadır. Kendi içinde bazen deli mi filozof mu diye ikileme düşse de abisine sevgisi her daim çok güçlüdür. Zaman zaman abisi aşırı fikirlerle kız kardeşine gelince kardeşi ona: “*Seni tedavi ettirelim abi, deli değilsin ama bazen ramak kaldığını düşünüyorum. Kendini toparla lütfen yoksa başına bir gün bir iş açacaksın.*”³⁷ demektedir. Abisini fikri olarak dev dalgalar arasında kalmış biri olarak görmektedir. Kendince felsefe yapan ve bir fikir dünyası inşa eden abisi, adaletsizlik ve haksızlık karşısında dağ gibi duracağını ifade etmektedir. Kız kardeş: “*Kutlama için hazırlıklarımız bitmek üzereyken ve ortamda mutluluk havası varken abim bulunduğumuz salona girdi. Elinde kül tablası vardı. Seri adımlarla krala ve kraliçeye doğru adımlamaya başladı. Bizler ona yetişmeden bir terörist gibi elindeki kül tablasını doğrudan kralın yüzüne ve kraliçenin de boynuna boşaltmaya başladı. Hemen orada müdahale eden babam, önce abimi kraldan uzaklaştırdı. Bizler çığlık çığlığa bağırıyorduk. Bu dehşetli manzara, aklımı benden alacak gibiydi. O kötü manzara sonrasında; gözlerin abime ilişti ve babamın, abimi fevkalade sert bir surette dövdüğüne şahit olmaya başladım. Uzun bir dayaktan sonra abimi zindana kapattılar.*”³⁸ diyerek hayatının en kötü manzaralarını nakletmektedir. Geceler boyu abisini ve

³⁶ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 31.

³⁷ A.g.e., 32.

³⁸ A.g.e., 33.

kraliyet ailesine yaptıklarını düşünen genç kız, her şeyin bir sebebi olduğunu ve abisini bunu yapmaya sevk eden amillerin neler olabileceğini tefekkür etmeye başlamaktadır. Umumiyetle abisine, deli sıfatını espri olarak söylese de bazen bu sıfatı ona yakıştıran kız kardeş aynı zamanda abisinin bir de filozof tarafı olduğunu tekrardan hatırlamaktadır. Bir yandan abisine kızgın olan kız, diğer bir yandan; abisi o saldırı işini yaptıktan sonra babası tarafından dövülürken acıdan inlemelerini hatırlayıp merhamete gelmektedir. Zindanda abisini ziyaret etmeye karar veren kız, bu işin tüm fikri altyapısını abisinden öğrenmek istemektedir. Oraya girdikten sonra abisiyle sarılan genç kız uzun bir sohbete başlamaktadır. Abisi kendi fikirlerini sıralar, sebeplerini sıralar ve ardından; adaletsizliğe hiçbir zaman tahammül edemeyeceğini, her zaman adaletin peşinden koşacağını ve bu uğurda da geri adım atmayacağını ifade etmektedir. Mutluluğun mücadele ile elde edilebileceğini, yaratılmışlara olduğundan daha fazla ehemmiyet atfetmenin işi putçuluğa vardıracağını delilleriyle serdetmektedir. Kız kardeşini fikirleriyle tesiri altına alabilmeye muvaffak olan abi, bu zindan sohbetlerini kız kardeşi ile defalarca tekrarlamaktadır. Yine bir gün, sohbet ettiklerinden yukarılardan ağlama sesleri duyan iki kardeş, zindan kapısını da açık olarak bulup seslerin geldiği cihete doğru gitmeye başlamışlardır. Babalarını henüz canını yeni vermiş olan kral ve kraliçenin yanında ağlarken görmektedirler. Abi gördüğü manzara karşısında: *"Ya Rabbi! Bize bir çözüm ver. Bize tedbirimizi ver. Hürriyetimize kavuştur. Yarınlarımızı planlamayı bize nasip et. Hür bir kuş gibi kanat çırpmamıza yardım et."*³⁹ diyerek Allah'a dualar ile yalvarmaktadır. Bu hadiseden sonra; abi, sarayı bombayla havaya uçurmayı düşünmektedir. Kendi kendine: *"Bundan sonra yaşamayı becerebilir miyim acaba? Ölür müyüm yoksa hayatta kalabilir miyim? Neyi denemeliyim?"*⁴⁰ diyerek düşüncelerini ifade etmektedir. Abi, ailesinin uzun zamandan beri kötü fikirler ile kuşatıldıklarını bildiği için önce onları bu menfi fikirlerden kurtarıp

³⁹ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 37.

⁴⁰ A.g.e., 39.

hakikati ve adaleti temsil eden fikirler ile mücehhez kılıp ondan sonra yeni bir hayata başlamayı düşünmektedir.

Hikâyede mekân olarak kraliyet sarayı ve oranın zindanı ön plana çıkmaktadır. Yazar karakterlerin şahsi hususiyetleri sıklıkla ifade edip yaşanan hadiselerin alt yapısının anlaşılmasını kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Dil olarak tamamen fasih bir dil tercih etmektedir. Üslubu ise açık ve net olmakla beraber eleştirel bir yaklaşımla net ve keskin ifadeler kullanmaktadır. Bu da hikâyenin muhtevasını çok daha ciddi bir hale getirmektedir. Karakterlerin fikir dünyasını, günümüz insanların zihin ve fikir dünyasına benzeterek dünyada ve kendi ülkesinde cereyan eden hadiseler ve sorunlara işaret etmektedir. Dramatik üslubu da hüznün ve keder hislerinin kabardığı sahnelerde kullanmayı tercih etmektedir.

2.8 Mâzâ Ba'd (Ya Bundan Sonra)

Yazar bu hikâyeyi 1991 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun sekizinci hikâyesi olup on sayfadan oluşmaktadır. Hikâyede tek zincirli olay öyküsü hâkimdir. Teması maziye hasrettir. Konusu ise baş kahramanın bazen kendi kendine bazen etrafındaki nesneler ile bazen de etrafındaki insanlarla sohbet edip maziye olan hasreti dile getirerek dertlerini sıralamasıdır. Bazen mutfağındaki raflara konuşan baş kahraman: *“Eskiden hayatımız çok daha farklıydı. Samimi gülücüklerimiz vardı. Heyecanımız vardı. Ümitlerimiz vardı. Artık ne eski günler ne de o günlerin neşesi kaldı.”*⁴¹ Toplumun aksi istikamette değişmesini hazmedemeyen baş kahraman, insanların nasıl bu denli değiştiğini idrak etmeye çalışmaktadır. Onların da kendilerinin de insan olduğunu, menfi havadan herkesin müteessir olduğunu ancak değişen insanların nefislerinin kölesi olup heva ve heveslerinin peşinden koştukları için değiştiklerine işaret etmektedir. İradesine hâkim olan insanları, hiçbir menfi havanın değiştiremeyeceğini vurgulamaktadır.

Dil olarak fasih bir dil kullanan yazar, üslubu da son derece açık ve nettir. Toplum eleştirisi yaparak ülkesinde umuma şamil olmuş sıkıntılara

⁴¹ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 80.

işaret etmektedir. Sorunlardan bahsederken çözümler de sunmaya gayret göstermektedir.

2.9 el-Aduvvü'l-Âşık (Aşık Düşman)

Yazar bu hikâyeyi 1990 senesinde kaleme almıştır. Koleksiyonun dokuzuncu hikâyesi olup dokuz sayfadan oluşmaktadır. Hikâyede tek zincirli olay öyküsü hâkimdir. Hikâyede karakter olarak yalnızca bir erkek ve bir de kadın vardır. Teması sevginin mutluluk için yeterli bir amil olmayışıdır. Konusu ise birbirini geçmişte seven iki insanın uzun bir aradan sonra tekrar karşılaşmalarıdır. Karşılaştıkları yer zikredilmese de bunun bir bahçe olduğu anlaşılmaktadır. Kadın, uzun bir zaman sonra eskiden tanıdığı adamı bir çiçek koparmaya çalışırken görmektedir. Kadın, adamı uzaktan seyretmeyi tercih etmektedir. Adam, çiçeği koparıırken dikenlerini hesaba katmamıştır ve bu sebeple dikenler adamın bileğini batıp kanatmıştır. Bileğinin kanadığını fark edemeyen adama gülmeye başlayan kadın, bir müddet sonra adamın intibahını celp etmiş ve adam kadına neden güldüğünü sormuştur. Kadın ise: "*Seni izlerken zihnime eski bir hatıram geldi o yüzden güldüm.*"⁴² diye karşılık vermiştir. Bunun üzerine sohbet etmeye başlayan bu iki insan, en nihayetinde çiçeği dikenlerinden kurtarmaları gerektiği üzerine anlaşmışlardır. Ancak bunu yaparlarken nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hususunda müşterek bir noktada buluşamamaktadırlar. İkisi de birbirinden farklı fikirler beyan etmektedirler. Her biri kendi bildiğini okumaya çalışmaktadırlar. İkisi de hedefe nail olmadıklarını görünce tekrar bir fikir teatisinde bulunmayı tercih etmektedirler. Adamın çabalarını gören kadının şefkat ve merhamet hissiyatı kabarmaktadır. Ancak bu hisler kadını maziye götürüp pek de hoşlanmayacağı şeyleri hatırlatmaktadır. Kadın, bileğini kanatan adama pansuman yapması için yardımcı olmaktadır. Bir anda tüm hayatı film şeridi gibi gözleri önünden geçen kadın, kendisini bir dağ gibi hissettiğini kendi kendine mırıldanmaktadır. Kadın: "*Ben neden dağ gibi hissediyorum? Neden yağan yağmurlara ve fırtınalara karşı direnip sabrettim ve ezelden beri sabrediyorum.*"⁴³ diyerek acılarla, hüznlerle ve

⁴² Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 92.

⁴³ A.g.e., 94.

mücadele ile geçen hayatını kendi kendine hatırlatmaktadır. Kadın, adamın neden döndüğü hakkında düşünmektedir. Hala çiçeği dikenlerinden kurtaramayan bu iki insan, içinde bulundukları vaziyetin bir trajedi olduğunu düşünmektedirler. Kadın, adama: *“Bu işi ancak beraber hareket edersek halledebiliriz, aksi halde; bu işin nihayeti belli: trajedi.”*⁴⁴ demektedir. Adam ise kadına, trajedinin tam olarak ne olduğunu merakla sormaktadır. Kadın da trajedinin kendileri için mücadeleyi bırakmak olduğunu ifade etmektedir. Nice denemeler yaptıktan sonra, yine beraber düşünmeye koyulmaktadırlar. Adam, kadına çözümün ne olduğunu tekrar sormaktadır. Kadın: *“Acıyı beraber paylaşıp üstlenirsek bu işin üstesinden geliriz.”*⁴⁵ demektedir. Kadının vermiş olduğu her cevabın, başka bir meselede karşılığı vardır. Mazide de bu şekilde beraberce hareket etmeye gayret sarf etmiş olsalardı ikisinin de hayatı çok daha farklı olabilirdi. Kadın bu sözleriyle adama çok başka mesajlar vermektedir. Adam burnunun dikine giderek kendince hamleler yapıp işi mahvetmektedir. Kadın ise yıllar geçse de hiçbir şeyin değişmediğini anlamaktadır. Kadın kendisine: *“Ben delinin tekiyim. Kime güvenip de bir çiçeği kurtarmaya çalışıyorum! Ben ancak o çiçeğin katili olurum, onu tabuta koyarım.”*⁴⁶ diyerek aczini ifade etmektedir. Adam, işi batırıp suçu da kadına atmaktadır. Adamın: *“Bak, senin yüzünden ne oldu! Çiçek mahvoldu.”*⁴⁷ sözleri karşısında hayretler içinde kalan kadın, adamdan gelen tüm suçlamaları reddederek kendisini anlayanın olmadığı dünyaya kahkahalar atmaktadır ve *“Hiç ağlamayacağım, ben gülmek istiyorum. Hem de hiç olmadığı kadar gülmek istiyorum ve her şeye inat güleceğim!”*⁴⁸ demektedir.

⁴⁴ Yahya el-İryani, *Lahzatu Şecen ve Kısas Uhra*, 96.

⁴⁵ A.g.e., 97.

⁴⁶ A.g.e., 97.

⁴⁷ A.g.e., 98.

⁴⁸ A.g.e., 99.

SONUÇ

Selvâ Yahyâ el-İryânî, yazmış olduğu bu hikâye koleksiyonundaki her bir hikâye ile Yemen toplumunda zuhur eden sorunları ele almaktadır. Bunları ele alırken de sorunların asli kaynağına işaret etmektedir. Yemen, Osmanlı İmparatorluğunun idaresi altında bir devletken; 1918 senesinde, birinci cihan harbinden hemen sonra, Kuzey Yemen olarak müstakil bir devlet haline gelmiştir. Güney Yemen ise Britanya mandası olmuştur. Güney Yemen'in istiklaline kavuşması ancak 1967 senesinde tahakkuk etmiştir. Hicaz'ın güneyinde dili, dini, rengi, ırkı aynı olan bir millet; iki farklı devletin idaresi altında bir hayat idame etmekteydiler. 22 Mayıs 1990'da birleşen iki devletin tesis ettiği Yemen Cumhuriyeti, kurulduğu günden bu yana; iktisadi sıkıntılar, iç savaş ve insani krizlerle yüzleşmeye devam etmektedir. Böyle bir tarihi arka planı olan Yemen'de; yazılan edebi eserlerde muhakkak yaşanan siyasi, iktisadi, içtimai ve dini sıkıntıların tesiri görülmektedir. Halkı Müslüman olan Yemen'de, umuma şamil olmuş iki dini mezhep vardır. Birisi Sünni mezhep ki bu mezhebe Yemen halkının %65'i mensuptur. Diğeri ise Zeydîliktir. Buna da halkın %35'i mensuptur. İtikadi noktadan birbirine bu kadar zıt olan iki mezhebin mensuplarından hangileri devlette bir güç haline gelirse diğeri mezhebin mensuplarına ve onların faaliyetlerine zarar verebilme gücü elde edebilmektedir. Bu da iki taraf arasında zuhur edecek bir çatışmayı kaçınılmaz kılmaktadır. Müslüman halklar, asırlar boyu mezhepler sebebiyle tuzağa düşürülüp çatıştırılmaktadır. Selvâ Yahyâ, bu çatışmaların canlı şahidi olarak o ortamlardan müteessir olup Yemen toplumunu ve orada yaşanan siyasi, iktisadi, içtimai ve dini çatışmaların ne denli menfi neticelere sebebiyet verdiğini yazarak anlatmaya çalışmıştır.

Selvâ Yahyâ, koleksiyonundaki her hikâyede bir sorunu öne çıkarmaktadır. Bazı hikâyelerinde adaletsizliği öne çıkarmıştır. Bazısında insanlara karşı güvensizliği, bazısında toplumda yayılmış olan ahlaksızlığın sebebiyet verdiği fuhşiyatın her kesime sirayet etmesini, bazısında aşk ıstırabını, bazısında erkeklerin tekinsiz insanlar olması gibi konuları öne çıkarıp işlemiştir. Selvâ Yahyâ, sorunları zikretmekle kifayet

etmemektedir. Bilakis; bu sorunların bir çözüme kavuşturulması için de bazı mesajlar vermektedir. Adaletsizlikten bahsederken bir gün ilahi adaletin muhakkak tecelli edeceğini, zalimin irtikap ettiği zulmün hiçbir surette yanına kalmayacağını, ahlaki ıslahatlar icra edilirse zalimin hem bu dünyada cezaya duçar olacağını hem de ahirette elim bir azaba maruz kalacağını hissi bir dille anlatıp bugün gücü elinde bulunduranlara devran dönmesi halinde ellerindeki gücü kaybedeceğine işaret etmektedir. Dün gücü olmayanlar, bugün güçlü olabilirler ancak yarınları meçhul şeklinde mesajını vermektedir. Bazı hikâyelerinde, yaşanan bir sorun karşısında *“Önceden böyle sorunlar yaşanmazdı çünkü insanlar birbirlerinin fikirlerine hürmet gösterirlerdi. Nitekim hürmet dinin ve güzel ahlakın bir icabıydı.”* diyerek toplumda yaşanan sorunun sebebini ve çözümünü dolaylı olarak zikretmektedir.

Selvâ Yahyâ'nın hikâyelerinde, feminizm tesiri kısmi olarak mevcuttur. Müslüman bir toplumda kadın-erkek ayrımı yapmaksızın herkese hakkının verilmesi gerekmektedir. Ancak Yemen’de, öylesine kaos ve krizler yaşanmaktadır ki bu menfi hadiselerden en çok kadınlar muzdarip olmaktadır. Güçlü olanın zayıfı ezdiği bir yerde, ki zayıf olan erkek de olsa kadın da olsa, ezilmektedir. Koleksiyondaki hikâyelerde, erkekler de baş kahraman olurken kadınların baş kahramanlığı daha çoktur. Kadınların yaşadığı ve maruz kaldığı sorunlar daha da öne çıkarılmaktadır. Yazarın kendisi de bir kadın olduğu için; kadınların hallerinden çok iyi anladığını, onların hikâyede yaşadıkları sorunlar karşısında kalp acılarını, hayal kırıklıklarını, usanmışlıklarını, kendisi bunları yaşıyormuşçasına, çok hissi bir şekilde dile getirebildiğini göstermektedir.

Yazarın bu koleksiyonu incelendiğinde, kendisinin yaşadığı toplumun sorunlarını tespit edip hikâyelerinde buna yer vermesi ve çözümleri de olabildiğince güzel bir dille anlatarak toplumun ıslahı için gayret sarf ettiği göze çarpmaktadır.

